

การประชุมประจำปี 2547 ของ สศช. :
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ

จักรมณท์ ผาสุกวณิช

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

24 มิถุนายน 2547

การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบเพื่อสังคมไทยที่ดีกว่า

- เหตุผลที่ สศช. ให้ความสนใจเรื่องเศรษฐกิจนอกระบบ

- แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบ

- สถานการณ์เศรษฐกิจนอกระบบของไทยในปัจจุบัน
- ประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ
- แนวทางผลักดันยุทธศาสตร์

เหตุผลที่ สศช. ให้ความสนใจเศรษฐกิจนอกระบบ

- **ประชาชน** ที่อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบไม่ได้รับการดูแล ค้ำครอง บริการ และสวัสดิการที่พึงได้รับจากภาครัฐ
- **ประชาชน** ที่ใช้แรงงานในเศรษฐกิจนอกระบบมีปัญหาความยากจน
- **ประชาชน** ที่ใช้แรงงานหรือเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจนอกระบบไม่ได้รับความเป็นธรรม
- **ภาครัฐ** จำเป็นต้องดูแลจัดการกิจกรรมผิดกฎหมาย ซึ่งถูกควบคุมโดยผู้มีอิทธิพล เพื่อให้ลดความเดือดร้อนของแรงงานและผู้บริโภค

โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบสามารถแบ่งได้ เป็น 3 กลุ่มหลัก

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่มีการบันทึกไว้ในระบบบัญชีประชาชาติ

สศช.

OECD

- การผลิตใต้ดิน
- การผลิตที่ผิดกฎหมาย
- การผลิตสาขาไม่เป็นการ
- การผลิตโดยครัวเรือนเพื่อบริโภคเอง

กลุ่มที่ 2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กฎหมาย/บริการของรัฐ/สวัสดิการของรัฐเข้าไม่ถึง

สศช.

ILO

เป็นกิจกรรมทุกสาขาที่อยู่นอกกรอบการควบคุมของกฎระเบียบ ไม่มีระบบภาษีและการจ้างที่แน่นอน

กลุ่มที่ 3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย

สศช.

Schneider

OECD

เป็นการผลิต การจัดจำหน่าย และการครอบครองสินค้าและบริการที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

เศรษฐกิจนอกระบบคืออะไร

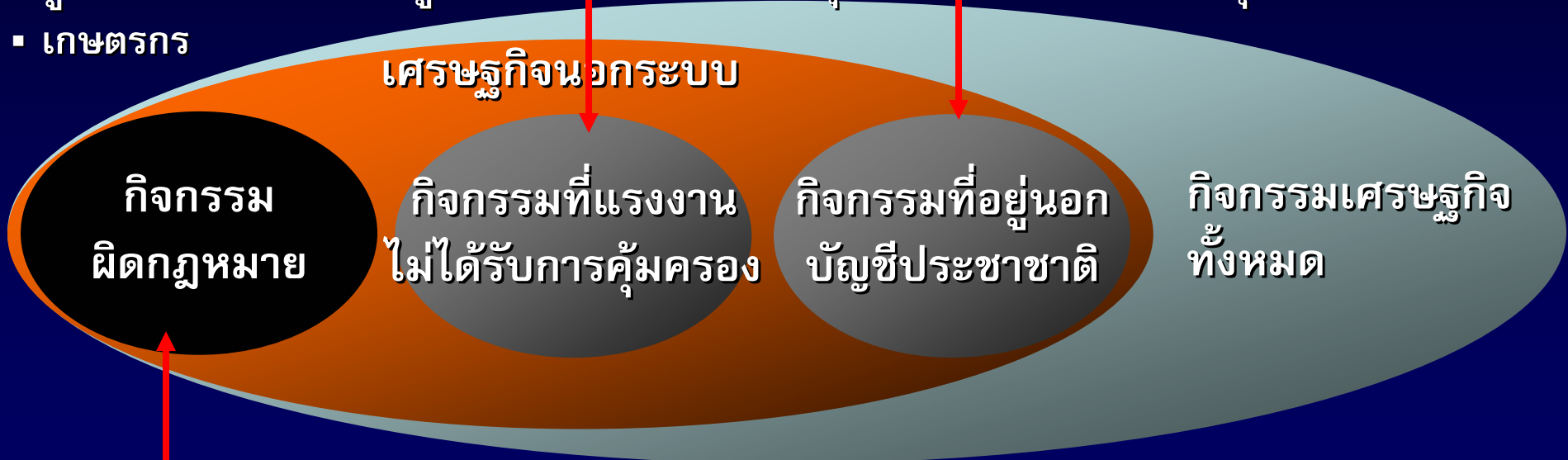
กิจกรรมที่แรงงานขาดหลักประกัน
ในการดำรงชีวิตและอยู่นอกการ

คุ้มครองทางสังคม

- ผู้รับงานมาทำที่บ้าน
- ลูกจ้างชั่วคราว
- เกษตรกร

กิจกรรมขนาดเล็กที่ไม่ผิดกฎหมาย
แต่ไม่มีกฎหมายคุ้มครอง

- กลุ่มการผลิต
- กลุ่มบริการขนส่ง
- กลุ่มการค้าและบริการ
- กลุ่มกิจกรรมภาคครอบครัว

กิจกรรมที่กระบวนการผลิตและจัดจำหน่ายที่ผิดกฎหมาย

- การค้าของเถื่อน
- ค้าบริการทางเพศ
- การทุจริต
- การพนัน
- ยาเสพติด

www.MidnightThailand.com/KrungthonComplex/

สถานการณ์เศรษฐกิจนอกระบบของไทย

กิจกรรมที่อยู่นอก บัญชีประชาชาติ

- **มอเตอร์ไซค์รับจ้าง**เพิ่มจาก 16,000 คัน เป็น 108,506 คัน ใน 10 ปีที่ผ่านมา*
- **หาบเร่แผงลอย**มี 25,653 รายในปี 2541**
- **การรับงานมาทำที่บ้าน**มี 406,473 ครั้งเรือนในปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2542 80%***
- **สินเชื่อนอกระบบ**มี 132,894 ล้านบาท (18.8% ของหนี้สินทั้งหมด) ในปี 2547****

กิจกรรมที่แรงงาน ไม่ได้รับการคุ้มครอง

- ในปี 2545 **แรงงานที่อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ**ซึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองมีถึง 23.5 ล้านคน (72%ของแรงงานทั้งหมด)
- **ภาครัฐมีหลักประกันสุขภาพ**อย่างทั่วถึง แต่**ประกันสังคม** **สินเชื่อในระบบ** **การฝึกอาชีพ**ยังไม่เพียงพอและไม่ตรงความต้องการ
- **ผู้อยู่ในเศรษฐกิจภาคเกษตร**มีแนวโน้มย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองมากขึ้น

*โครงการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ***สำนักงานสถิติแห่งชาติ

**น.ส.อัจฉรา ชาญเชิงรบ

****การจดทะเบียนผู้มีปัญหาความยากจน ปี2547

สถานการณ์เศรษฐกิจนอกระบบของไทย

กิจกรรม ผิดกฎหมาย

- การพนันมีผู้เล่นเกี่ยวข้อ 65.7 ล้านคน และมีวงเงินประมาณ 300,000 ล้านบาท ในปี 2544*
- การให้บริการทางเพศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 9 ต่อปี และมีผู้ให้บริการ 200,000 ราย ในปี 2539
- ยาเสพติดที่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า และผู้เสพประมาณ 48.5% มีอายุระหว่าง 15 — 24 ปี**
- กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีช่องว่างให้เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ โดยใช้ดุลยพินิจมาก

*ดร.สังคิต พิริยะรังสรรค์

**ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร

เศรษฐกิจนอกระบบให้ทั้งผลประโยชน์และผลกระทบต่อสังคมไทย

ผลประโยชน์

- เพิ่มผลผลิตของประเทศและเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญ
- เป็นแหล่งสร้างผู้ประกอบการรายย่อยรายเล็ก
- เป็นส่วนสำคัญที่ป้อนแรงงาน วัตถุดิบ และสินค้าชั้นกลางให้ระบบเศรษฐกิจ
- เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน

ผลกระทบ

- ผู้ที่อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบมีความเสี่ยงสูงและไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นธรรม
- ผู้บริโภคมีความเสี่ยงต่อสินค้าและบริการที่ขาดมาตรฐาน
- รัฐสูญเสียประโยชน์ที่ควรจะได้ เพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ
- ก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านศีลธรรม อาชญากรรม คอรัปชั่น

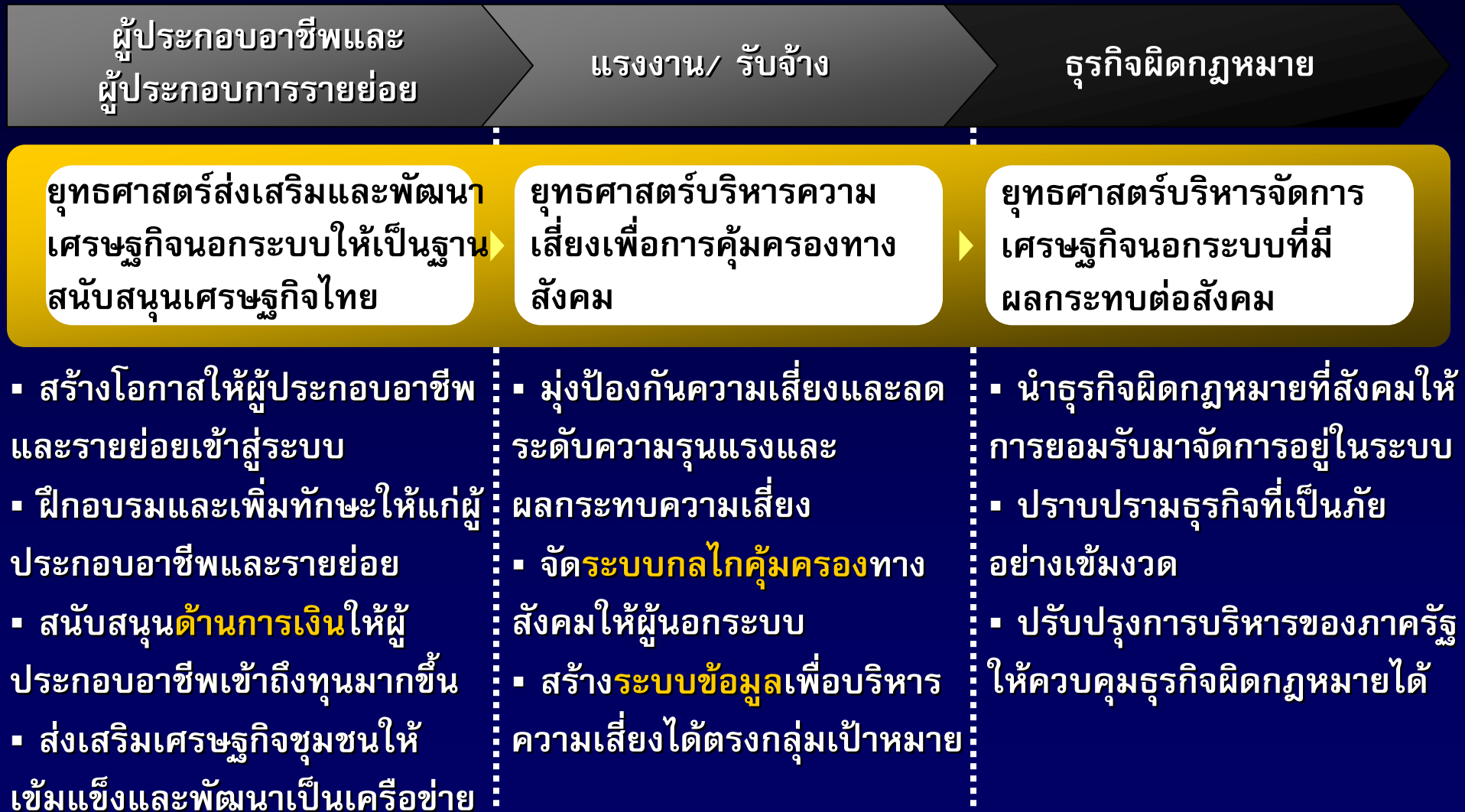
แนวคิดทิศทางการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ

- ภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งมีทิศทางดังนี้
 1. การสร้างความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม
 2. การสร้างความเป็นธรรมและกระจายโอกาสในสังคม
 3. การส่งเสริมและพัฒนาให้เศรษฐกิจนอกระบบเป็นฐานสนับสนุนเศรษฐกิจโดยรวม
 4. การป้องกันและปราบปรามเศรษฐกิจนอกระบบที่เป็นภัยต่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ

แนวทางการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบในแต่ละยุทธศาสตร์

แนวทางผลักดันยุทธศาสตร์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สร้างความรู้ความเข้าใจ ในยุทธศาสตร์

- ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นและข้อดีข้อเสีย
- ปรับเปลี่ยนทัศนคติ

สร้างองค์ความรู้เชิงลึก

- เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงนโยบาย ตรงความต้องการ

ยุทธศาสตร์บริหารจัดการ เศรษฐกิจนอกระบบ

เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชน

- ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเพื่อลดความขัดแย้งในการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ
- การศึกษาและระบบข้อมูล

บริหารจัดการอย่างบูรณาการ และระบบประเมิณผล

- แผนปฏิบัติการ
- การจัดสรรทรัพยากรของยุทธศาสตร์
- การประสานความร่วมมือ

Back up

กิจกรรมที่อยู่นอกบัญชีประชาชาติ

- กลุ่มการผลิต
 - เกษตรกรรายย่อย และแรงงานเกษตร
 - ผู้รับงานมาทำที่บ้าน
 - ผู้รับจ้างทำของ
 - ธุรกิจชุมชน
- กลุ่มการค้าและบริการ
 - หาบเร่แผงลอย - การให้เช่าพระ
 - การรับซื้อของเก่า - การซ่อมแซมของใช้ครัวเรือน
- กลุ่มการบริการขนส่ง
 - รถตู้ - แท็กซี่
 - มอเตอร์ไซด์รับจ้าง
- กลุ่มกิจกรรมภาคครอบครัว
 - การผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน
 - การเลี้ยงดูบุตร/ คนชรา - การทำงานบ้าน

กิจกรรมที่แรงงานไม่ได้รับการคุ้มครอง

- ผู้รับไปทำที่บ้านและรับจ้างทำของ
- สหกรณ์
- เกษตรกร (เพาะปลูก/ป่าไม้/เลี้ยงสัตว์/ประมง)
- คนขับยานพาหนะรับจ้าง
- ผู้ประกอบอาชีพอิสระ
- ลูกจ้างชั่วคราว/ ฤดูกาล
- ลูกจ้างทำงานบ้าน

การคุ้มครองทางสังคมแก่แรงงาน

- ขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้เท่าเทียมกัน
 - ประกันสุขภาพถ้วนหน้า
 - บริการการศึกษาพื้นฐาน
- การคุ้มครองแก่แรงงานที่ยังไม่เพียงพอ
 - ระบบประกันสังคม- สวัสดิการสังคมสำหรับแรงงาน
 - สวัสดิการสังคมผู้ด้อยโอกาส - สวัสดิการชุมชน

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจนอกระบบให้เป็นฐานสนับสนุนเศรษฐกิจไทย

- 1) สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพให้เข้าสู่ระบบ เพื่อได้รับการคุ้มครอง ดูแล และส่งเสริมจากภาครัฐ โดยจัดทำทำเนียบและทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพและธุรกิจรายย่อย
- 2) เพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการที่เข้าสู่ระบบแล้ว โดยจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ
- 3) สนับสนุนด้านการเงินและให้เข้าถึงบริการการเงินมากขึ้น โดยปรับปรุงและขยายบริการการเงินของภาครัฐ สนับสนุนองค์การการเงินนอกระบบของชุมชน ดำเนินมาตรการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนให้เกิดผล
- 4) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยสนับสนุนการทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง เพิ่มความรู้และทักษะแก่ชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่น มีการวิจัยพัฒนาของชุมชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงเพื่อการคุ้มครองทางสังคม

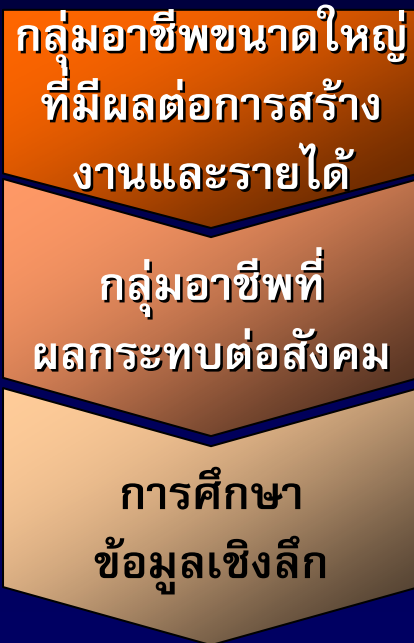
เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพและชีวิตการทำงาน สามารถหลุดพ้นจากความยากลำบาก

- 1) ลดระดับความรุนแรงและผลกระทบจากความเสี่ยง
 - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันเอง มีวินัยการออม จัดสวัสดิการให้ครบถ้วน มีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการทำงาน ตลอดจนคำนึงถึงการผลิตสินค้าที่สุจริต ไม่เป็นภัยต่อผู้บริโภค หรือผู้ให้บริการ
 - จัดให้มีการประกันชีวิตและทรัพย์สินในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น รถจักรยานยนต์รับจ้าง สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน
- 2) จัดระบบกลไกคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ เช่น จัดทำโครงการนำร่องในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก่อน แล้วขยายไปยังกลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งสร้างระบบข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการคุ้มครองอย่างเหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ

ประเภท

ลำดับความสำคัญ

กิจกรรมที่อยู่นอกบัญชีประชาชาติ

กิจกรรมที่แรงงานไม่ได้รับการคุ้มครอง

กิจกรรมผิดกฎหมาย

SMEs หาบเร่แผงลอย
มอเตอร์ไซค์ รถตุ้ ธุรกิจชุมชน

ผู้รับงานไปทำที่บ้าน
คนขับแท็กซี่

หญิงขายบริการ

การพนัน ยาเสพติด
ค้าประเวณี ของเถื่อน

ยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจนอกระบบเป็นฐานสนับสนุนเศรษฐกิจไทย

ยุทธศาสตร์คุ้มครองทางสังคมแก่ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ

ยุทธศาสตร์บริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบที่มีผลกระทบต่อสังคม